

VIHREÄT nuoret

Vihreiden nuorten sosiaalipoliittinen ohjelma

Hyväksytty liittokokouksessa Seinäjoella 24.11.2019

1	Sisällysluettelo	
2	VIHREIDEN NUORTEN SOSIAALIPOLIITTINEN OHJELMA.....	3
3	JOHDANTO.....	3
4	OSALLISUUTTA EDISTÄVÄ YHTEISKUNTA.....	4
5	TAVOITE 1: EHKÄISTÄÄN SYRJÄYTYMISTÄ YHTEISKUNNASTA ELÄMÄNKAAREN KAIKISSA VAIHEISSA	4
6	<i>Toimenpiteet: .....</i>	4
7	TAVOITE 2: TURVATAAN PAKOLAISTEN JA TURVAPAIKANHAKIJOIDEN IHMISOIKEUDET SEKÄ KANNETAAN	
8	GLOBAALIA VASTUUTA	6
9	<i>Toimenpiteet: .....</i>	6
10	TAVOITE 3: SUJUVOITETAAN KOTOUTUMISTA.....	7
11	<i>Toimenpiteet: .....</i>	7
12	TAVOITE 4: TUETAAN NUORTEN POLIITTISTA OSALLISTUMISTA DEMOKRATIAN VAHVISTAMISEKSI.....	7
13	<i>Toimenpiteet: .....</i>	7
14	TYÖLLISYYTTÄ JA TOIMEENTULOJA INHIMILLISESTI TUKEVA YHTEISKUNTA.....	8
15	TAVOITE 1: EDISTETÄÄN KAIKKIEN TYÖLLISYYTTÄ MONINAISIN KEINAIN	8
16	<i>Toimenpiteet: .....</i>	8
17	TAVOITE 2: UUDISTETAAN SOSIAALITURVAA KOHTI PERUSTULOJA.....	9
18	<i>Toimenpiteet: .....</i>	9
19	TAVOITE 3: TURVATAAN ELÄKKEET JA TEHDÄÄN REILUA SUKUPOLVIPOLITIikkaA	10
20	<i>Toimenpiteet: .....</i>	10
21	TAVOITE 4: TORJUTAAN KÖYHYTTÄ AKTIIVISESTI JA POIKKIALAISESTI	10
22	<i>Toimenpiteet: .....</i>	10
23	SUOMI, JOSSA KOTI KUULUU KAIKILLE	11
24	TAVOITE 1: POISTETAAN ASUNNOTTOMUUS VUOTEEN 2026 MENNESSÄ.....	11
25	<i>Toimenpiteet: .....</i>	11
26	TAVOITE 2: ASUMISEN HINNAT KURIIN	12
27	<i>Toimenpiteet: .....</i>	12
28	TAVOITE 3: HUOMIOIDAAN ASUMISEN MONET MUODOT.....	12
29	<i>Toimenpiteet: .....</i>	12
30	HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN KÄRKIMÄÄ.....	12
31	TAVOITE 1: LIIKUNTA OSANA IHMISTEN ARKEA.....	13
32	<i>Toimenpiteet: .....</i>	13
33	TAVOITE 2: TERVEELLINEN JA EKOLOGINEN RAVINTO TUKEMASSA TERVEYTTÄ	13
34	<i>Toimenpiteet: .....</i>	13
35	TAVOITE 3: SAAVUTETTAVAT MIELENTERVEYSPALVELUT TUKEMASSA HYVINVOINTIA.....	14
36	<i>Toimenpiteet: .....</i>	14
37	TAVOITE 4: TAATAAN LASTEN JA NUORTEN TERVEYS JA HYVINVOINTI	14
38	<i>Toimenpiteet: .....</i>	14
39	TAVOITE 5: TURVATAAN VAMMAISPALVELUT	14
40	<i>Toimenpiteet: .....</i>	14
41	TAVOITE 6: ARVOKAS IKÄÄNTYMINEN JA LAADUKKAAT VANHUSPALVELUT.....	15
42	<i>Toimenpiteet: .....</i>	15
43	LAADUKKAAT SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT KAIKILLE, EI HARVOILLE.....	15
44	TAVOITE 1: LUOTETTAVAT SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT KOKO SUOMEEN.....	16

45	<i>Toimenpiteet:</i>	16
46	TAVOITE 2: HUOMIOIDAAN ALUEELLISET LÄHTÖKOHDAT PALVELUJA JÄRJESTETTÄESSÄ	17
47	<i>Toimenpiteet:</i>	17
48	TAVOITE 3: VARMISTETAAN SOTE-ASIOINNIN KÄYTTÄJÄYSTÄVÄLLISYYS.....	17
49	<i>Toimenpiteet:</i>	17
50	TAVOITE 4: VARMISTETAAN INHIMILLISYYS JA EETTISYYS SOTE-PALVELUISSA?	17
51	<i>Toimenpiteet:</i>	17
52	YHDENVERTAINEN JA TASA-ARVOINEN SUOMI HYVINVOINNIN PERUSTANA.....	18
53	TAVOITE 1: EDISTETÄÄN TALOUDELLISTA TASA-ARVOA	18
54	<i>Toimenpiteet:</i>	18
55	TAVOITE 2: TASA-ARVO JA YHTEENKUULUVUUDEN TUNNE IHMISRYHMIEN VÄLILLÄ.	19
56	<i>Toimenpiteet:</i>	19
57	TAVOITE 3: SUKUPUOLIEN VÄLISEN TASA-ARVON PARANTAMINEN	19
58	<i>Toimenpiteet:</i>	19
59	TAVOITE 4: VAHVAA SATEENKAARIPOLITIikka JA TRANSLAKI, JOKA EI LOUKKAA IHMISOIKEUKSIA.....	20
60	<i>Toimenpiteet:</i>	20
61	TAVOITE 5: RASISMI JA VIHAPUHE RIKOSLAKIIN	20
62	<i>Toimenpiteet:</i>	20
63	TAVOITE 6: PURETAAN VÄHEMMISTÖJÄ SYRJIVÄT RAKENTEET	20
64	<i>Toimenpiteet:</i>	21
65		

66

67 **Vihreiden nuorten sosiaalipoliittinen ohjelma**

68 **Johdanto**

69

70 Suomalainen yhteiskunta perustuu ihmisten välisiin sopimuksiin ja luottamukseen. Näihin
71 sopimuksiin kuuluu esimerkiksi lainsäädäntö, joka muun muassa perustuslain kautta takaa
72 kaikille kansalaisille jakamattoman oikeuden yhdenvertaisuuteen, henkilökohtaiseen
73 vapauteen, koskemattomuuteen, yksityisyyden suojaan, sananvapauteen ja vapaaseen
74 liikkuvuuteen. Sopimusten toteutumista tuetaan parhaiten ihmisten välistä luottamusta
75 tukemalla.

76

77 Miten tätä luottamusta tuetaan? Esimerkiksi lainsäädännön ja sosiaaliturvan perimmäinen
78 tarkoitus on, että jokainen voi elää hyvää ja arvokasta elämää. Sosiaaliturva ja
79 sosiaalipoliittikka laajasti ymmärrettynä on ikään kuin pelastusrenkas, joka pitää huolen, ettei
80 kukaan vajoaisi pinnan alle, jotta jokaisella olisi yhtäläiset mahdollisuudet toteuttaa itseään
81 yhteiskunnassa. Sosiaaliturvan kokonaisuuden voidaan nähdä koostuvan sekä taloudellisesta
82 tuesta että yhteiskunnan palveluista, kuten myös kansalaisyhteiskunnan luomasta
83 yhteisöllisyydestä ja toimijuutta tukevista elementeistä.

84

85 Ihminen on pohjimmiltaan sosiaalinen eläjä, joka haluaa kokea, jakaa sekä osallistua
86 yhteiskuntaan muiden ihmisten kanssa - sosiaalipoliittikka ja sen monet eri muodot on
87 keskeinen keino, jolla mahdollistetaan jokaisen osallistuminen omalla tavallaan. Esimerkiksi

88 riittävä perusturva ja vaikuttavat palvelut tekevät yhteiskunnasta turvallisemman, kun
89 ihmisten toimeentulo ja muu osallistuminen turvataan rakenteiden kautta, jolloin epätasa-
90 arvon kielteiset seuraukset, kuten esimerkiksi rikollisuus ja syrjäytyminen vähenevät.

91
92 Sosiaalipolitiikka tulee nähdä ensisijaisesti investoivana politiikkana, jolla panostetaan
93 ihmisen yhteiskunnallisiin mahdollisuuksiin ja henkilökohtaisiin kyvykkyyksiin. Ihmisten
94 terveyteen, hyvinvointiin ja osallisuuteen panostaminen on sekä sosiaalisesti
95 oikeudenmukaista että kansanterveydellisesti ja -taloudellisesti kannattavaa. Sosiaalisesti
96 investoiva, eli hyvinvointia edistävä yhteiskunta, on välittävä, reilu ja kannustava.

97
98 Suomen sosiaalipolitiikka on luonut hyvän pohjan hyvinvoinnille, mutta sitä pitää päivittää,
99 jotta se vastaa nykypäivän sekä tulevaisuuden haasteisiin ja mahdollisuuksiin. Tässä
100 Vihreiden nuorten sosiaalipoliittisessa ohjelmassa esitetään ratkaisuja, jotka edesauttavat
101 tasa-arvoisemman, yhdenvertaisemman ja sosiaalisesti kestävämmän yhteiskunnan
102 kehittämistä.

103

104

105

106 **Osallisuutta edistävä yhteiskunta**

107

108 Osallisuus on laaja käsite, joka voidaan ymmärtää yksilön kokemuksena
109 yhteenkuuluvuudesta. Kuuluminen johonkin yhteyteen ja yhteisöön on ihmisen sosiaaliseen
110 luonteeseen liittyvä inhimillinen perustarve, joka luo pohjan demokraattisen
111 hyvinvointivaltion toiminnalle. Osallisuuden kokemus saa tyypillisesti muotonsa
112 pienyhteisöissä, joissa toimiminen luo samalla pohjan laajemmalle yhteiskunnalliselle
113 osallisuudelle. Osallisuus voidaan käsittää yksilön, yhteisöjen ja yhteiskunnan välisenä
114 vuorovaikutuksena. Yhteiskunnassa osallisena olevalla yksilöllä on mahdollisuus työhön,
115 koulutukseen, toimeentuloon, asuntoon, terveyteen, sosiaalisiin suhteisiin ja kykyyn osallistua
116 ja vaikuttaa sekä itseään että yhteiskuntaa koskeviin asioihin.

117

118 Osallisuuden lisääminen on määritelty Suomessa ja Euroopan unionin toimesta keskeiseksi
119 keinoksi köyhyyden torjunnassa ja syrjäytymisen ehkäisyssä. Osallisuus onkin sekä jokaisen
120 elämään kuuluva perusoikeus että keino parantaa yhteiskunnan toimivuutta. Se edistää
121 ihmisen kyvykkyyksien ylläpitämistä ja kehittämistä, josta hyödyimme kaikki.

122

123 **Tavoite 1: Ehkäistään syrjäytymistä yhteiskunnasta** 124 **elämänkaaren kaikissa vaiheissa**

125

126 **Toimenpiteet:**

127 **Lapset ja nuoret:**

128

129

130

- Siirretään painopiste korjaavasta työstä vahvasti ennaltaehkäisevään työhön esimerkiksi palveluiden osalta. Tuetaan lapsuudessa, nuoruudessa ja aikuisuudessa syrjäytymistä ehkäiseviä näyttöön perustuvia toimenpiteitä.

132

133

- Ehkäistään alle kouluikäisten syrjäytymistä vaikuttamalla perheiden oloihin ylisukupolvista syrjäytymistä torjumalla. Tavoitetaan riskiperheet jo ennen lapsen syntymää, sekä varhaisilla palveluilla ja varhaisen vaiheen toimenpiteillä neuvoloista päiväkoteihin.

134

135

136

137

- Ehkäistään nuoruusajan syrjäytymistä panostamalla varhaiskasvatukseen ja peruskoulun sekä toisen asteen oppilashuoltoon ja nostamalla oppivelvollisuus 18 ikävuoteen tai toisen asteen suorittamiseen. Lisätään kouluihin tietoa ja koulutusta syrjäytymisen riskien tunnistamiseksi.

138

139

140

141

- Tasoitetaan sukupuolien välisiä oppimiseroja. Lisätään kohdennettuja resursseja eriarvoistumisen torjumiseksi kouluissa ja tuetaan erityisesti poikien lukutaidon kehittymistä peruskouluissa.

142

143

144

- Edistetään tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelua kouluissa. Kitketään sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kohdistuvaa kiusaamista ja syrjintää esimerkiksi koulukokouksien koulutusta lisäämällä ja nimeämällä kouluihin tasa-arvosta sekä yhdenvertaisuudesta vastaavat henkilöt.

145

146

147

148

- Vahvistetaan ja laajennetaan kansallista Ohjaamo-palvelua.

149

150 **Aikuiset:**

151

152

- Työvoimapalveluiden resurssit turvataan ja työttömille räätälöidään yksilöllisiä kuntouttavia, kouluttavia ja työllistäviä ratkaisuja.

153

154

- Uudistetaan kuntouttava työtoiminta enemmän osallisuutta tukevaksi.

155

- Työn murroksen tarjoamat mahdollisuudet otetaan erityiseen huomioon jatko- ja uudelleen kouluttautumisen näkökulmista.

156

157

- Toteutetaan sosiaaliturvauudistus perustuloon nojautuen, mikä ehkäisee yhteiskunnallista pudokkuutta ja ulkopuolisuutta sekä kannustaa työntekoon kannustinloukkuja poistamalla.

158

159

160

- Edistetään ja monipuolistetaan sosiaalista luototusta muun muassa osana palkkatukea.

161

- Vahvistetaan viranomaisten ja kansalaisjärjestötoiminnan yhteyttä ihmisten osallisuutta ja toimijuutta edistävänä yhteistyölinkkinä.

162

163

- Kiinnitetään erityistä huomiota miesten haavoittuvaan yhteiskunnalliseen asemaan huono-osaisuuden jakautumisen osalta.

164

165

- Tuetaan erityisesti vaikeasti työllistyvien ihmisryhmien kuten vammaisten, pitkäaikaistyöttömien, ikääntyvien, etnisten vähemmistöjen ja maahanmuuttajien työllistymistä sekä muuta yhteiskunnallista osallisuutta.

166

167

- Keskitetään erityistä tukea tarvitsevien ryhmien palvelut saman katon alle matalan kynnyksen palveluina "yhden luukun" -periaatteella.

168

169

170

- Turvataan laaja-alaiset ja vahvasti yhteistyössä vaikuttavat mielenterveys-, päihde- ja velkaneuvontapalvelut, jotka tukevat toinen toisiaan yhteiskunnallisen syrjäytymisen ehkäisyssä.

171

172

- 173 • Edistetään haittoja vähentävää päihdepolitiikkaa esimerkiksi perustamalla laillisia
174 huumeiden pistohuoneita valtakunnallisesti. Vähäisten terveyshaittojen päihteiden
175 myynti, hallussapito ja käyttö dekriminalisoidaan.
176

177 **Ikääntyvät ja ikäihmiset:**

178

- 179 • Torjutaan ikään ja muihin syihin perustuvaa syrjintää työhaussa esimerkiksi
180 anonyymin rekrytoinnin kansallista kattavuutta kehittämällä.
181 • Rakennetaan tukiverkkoja yksinäisille ikäihmisille muun muassa lisäämällä
182 yhteisöasumisen määrää kaavoituksessa sekä esimerkiksi MAL-sopimusten
183 vaatimuksissa.
184 • Rakennetaan muistiystävällisiä palveluita ja kaupunkeja.
185 • Taataan kaikkien ihmisryhmien, kuten ikääntyvän väestön mahdollisuus liikkua ja
186 varmistetaan kohtuuhintaisen joukkoliikenteen saavutettavuus.
187 • Ennaltaehkäistään ikääntyvien syrjäytymistä vahvistamalla verkostoyhteistyötä
188 ikäihmisten, läheisten, omaisten ja palveluntuottajien kesken.
189 • Taataan riippumaton mahdollisuus osallisuuteen omassa elämässä ja omassa
190 palveluprosesseissa kehittämällä palveluita ja kuntoutusta asiakaslähtöisemmiksi.
191 • Edistetään ikäihmisille kohdistettua sosiaalityötä ja palveluohjausta sekä ikäihmisiin
192 kohdistuvaa etsivää sosiaalityötä ja -ohjausta valtakunnallisesti.
193 • Tuotetaan tutkittua tietoa ikäihmisten tarpeista sekä erilaisista osallisuuden
194 muodoista kuten kumppanuushankkeista, jotta voidaan tukea ikäihmisten osallisuutta
195 ja vaikutusmahdollisuuksia yhteiskunnassa sekä omassa elämässään.
196 • Parannetaan omaishoitajien edellytyksiä hoivaan ja huolenpitoon tukipalveluita
197 kehittämällä ja hyviä käytäntöjä edistämällä.
198

199 **Tavoite 2: Turvataan pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden** 200 **ihmisoikeudet sekä kannetaan globaalia vastuuta**

201 **Toimenpiteet:**

- 202 • Vahvistetaan EU:n yhtenäistä, vahvasti ihmisoikeuksiin nojaavaa poliittista linjausta
203 turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten osalta sekä jaetaan humanitaarinen vastuu EU-
204 maiden kesken.
205 • Vaikutetaan proaktiivisesti laillisten maahantulokeinojen puolesta muun muassa
206 Euroopassa olevia vastaanottokeskuksia ihmisoikeuskeskeisesti kehittämällä.
207 • Arvioidaan aktiivisesti Suomeen otettavaa kiintiöpakolaisten määrää ja tehdään
208 siihen tarvittavia muutoksia globaalin kehityksen mukaan ja kollektiivinen
209 vastuunkanto vahvasti huomioiden.
210 • Varmistetaan kehitysyhteistyövarojen 1 prosentin taso kansallisesta
211 bruttokansantulosta ja tehdään aktiivista vaikutusarviointia sen kohdennuksista,
212 vaikuttavuudesta ja määrästä.
213 • Ehkäistään ilmastopakolaisuutta kehitysyhteistyön kautta muun muassa tukemalla
214 globaalien yhteiskuntien sopeutumista ilmastonmuutokseen.

- 215 • Turvataan tilapäisen oleskeluluvan myöntämisen kriteerit ja humanitaarisella
216 perusteella myönnettävät oleskeluluvat.
- 217 • Turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten oikeusturvaa laajennetaan, turvataan ja
218 vahvistetaan esimerkiksi oikeusavun kautta.
- 219 • Mahdollistetaan, että kielteisen turvapaikkapäätöksen saanut voi jäädä Suomeen
220 suorittamaan aloitetut ammattiin johtavat opinnot loppuun ja mahdollisesta
221 työllistymisen sen myötä. Tutkintoon tähtäävän koulutuspaikan tulee oikeuttaa
222 automaattisesti oleskelulupa.
- 223 • Turvataan muukalaispassien myöntäminen kaikissa tilanteissa, erityisesti hakijasta
224 riippumattomissa tilanteissa. Mikäli turvapaikkaprosessi on hakijasta
225 riippumattomista syistä johtuen kestänyt esimerkiksi yli kolme vuotta ja henkilö on
226 ollut nuhteeton, opiskelee ja/tai on töissä, tulisi hakijalle myöntää vähintään yhden
227 vuoden oleskelulupa.
- 228 • Kuunnellaan ja otetaan huomioon asianosaisten toiveet, intressit ja motivaatiot
229 turvapaikkapäätöksiä tehdessä ja otetaan huomioon asiantuntijajärjestöjen, kuten
230 YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n kannanotot sekä suositukset pakolaisasioissa.
- 231 • Taataan paperittomille ihmisille yhdenvertaisesti välttämättömät sosiaali- ja
232 terveyshuollon peruspalvelut koko Suomessa.
- 233

234 **Tavoite 3: Sujuvoitetaan kotoutumista**

235 **Toimenpiteet:**

- 236 • Kotouttaminen tulee aloittaa heti kun ihminen saapuu maahan.
- 237 • Järjestetään vastaanottokeskuksissa ja niiden ulkopuolella kotouttamistoimintaa
238 turvapaikanhakijoille yhtenäisen kansallisen suunnitelman mukaisesti
239 kotouttamisohjelman toimeenpanoon avulla.
- 240 • Kotouttamiseen tulee sisällyttää paikallisen kielen opiskelua mahdollisimman
241 aikaisessa vaiheessa. On kiinnitettävä erityishuomiota myös naisten kielitaidon
242 kehittymiseen.
- 243 • Helpotetaan turvapaikanhakijoiden työllistymismahdollisuuksia heti maahan tultua.
- 244 • Tuetaan ihmisten integroitumista osaksi yhteiskuntaa alusta lähtien luoden
245 mahdollisuuksia kaksisuuntaisiin kohtaamisiin erilaisten ihmisten kanssa esimerkiksi
246 työn, vapaaehtoistoiminnan ja harrastusten kautta.
- 247 • Tuetaan ja kehitetään erityisesti kaksisuuntaista kotoutumista.
- 248 • Myönnetään kaikille pitkäaikaisesti maassa oleville mahdollisuus
249 perheen yhdistämiseen ilman tulorajoja.
- 250 • Poistetaan kolmen kuukauden raja perheen yhdistämiseksi ja kohtuullistetaan
251 tulorajoja.
- 252

253 **Tavoite 4: Tuetaan nuorten poliittista osallistumista** 254 **demokratian vahvistamiseksi**

255 **Toimenpiteet:**

- 256 • Lasketaan äänestysikäraja 15 ikävuoteen nuorten omaan päätöksentekoon
257 kohdistuvan luottamuksen vahvistamiseksi ja äänestyskynnyksen madaltamiseksi.
258 • Aloitetaan demokratiakasvatus nykyistä aikaisemmin.
259 • Järjestetään kouluissa vaaleja oppilas- ja opiskelijakuntiin sekä äänestyksiä oppilaita
260 koskevista asioista.
261 • Järjestetään kouluissa valtakunnallisten vaalien varjovaaleja. Varjovaalit olisi hyvä
262 toteuttaa valtakunnallisia vaaleja vastaavalla tavalla.
263 • Kiinnitetään erityistä huomiota poliittisen aktiivisuuden kuten äänestämisen ja
264 sosioekonomisen taustan kytköksiin esimerkiksi kouluissa. Tuetaan erityisesti
265 ammattiin opiskelevien vaikutusmahdollisuuksia ja demokratiakasvatusta.
266 • Laajennetaan vaikuttamismahdollisuuksia kouluissa oppilas- ja
267 opiskelijakuntakeskeisestä vaikuttamisesta kohti laajempaa osallistumista, esimerkiksi
268 luokkavaltuustojen avulla.
269 • Korostetaan nuorisovaltuustojen roolia merkittävinä päätöksentekoeliminä ja
270 vaikuttamiskanavana.
271 • Vahvistetaan nuorten läsnäolo- ja puheoikeutta kunnallisissa lautakunnissa ja
272 vastaavissa päätöksentekoelimissä. Otetaan nuorten tekemät aloitteet aidosti
273 valtuustojen käsittelyyn pelkän kuulemisen sijaan.
274 • Edistetään valtakunnallisesti kattavaa osallistavaa budjetointia.
275 • Luodaan kunnissa yhteiset käytännöt puoluepoliittiselle toiminnalle julkisissa tiloissa
276 ja kouluissa.
277 • Vahvistetaan koulujen, kansalaisyhteiskunnan ja poliittisten puolueiden
278 vuorovaikutuksen rajapintaa.
279

280 **Työllisyyttä ja toimeentuloa inhimillisesti tukeva** 281 **yhteiskunta**

282
283 Toimeentulo on yksi keskeisimpiä yhteiskunnallisen osallisuuden muotoja. Vaikka
284 yhteiskunnalliset muutokset ja teknologinen kehitys, kuten esimerkiksi robotiikka ja
285 digitalisaatio, muuttavat työn luonnetta ja sen tarjontaa, työllä on edelleen moninainen
286 merkitys yksilölle: se tarjoaa toimeentuloa, lisää taloudellista riippumattomuutta ja
287 mahdollistaa sosiaalisen kanssakäymisen. Yhteiskunnan pitää vastata työn murrokseen muun
288 muassa koulutuksen ja jatko- sekä uudelleen koulutuksen muodossa, sekä
289 sosiaaliturvajärjestelmää muuttamalla. Työn murros saattaa tarkoittaa enenevässä määrin
290 sitä, että työtä on tarjolla epävarmemmin ja pirstaleisemmin. Tämän takia tulee kartoittaa,
291 mitä tietoja ja taitoja ihmiset tulevaisuuden työelämässä tarvitsevat, miten työtä
292 tulevaisuudessa jaetaan ihmisten kesken ja miten sosiaaliturvajärjestelmä toimii
293 kannustavana elementtinä näiden nivelkohdissa. Työnteko mahdollistaa yhteiskunnan
294 toimivuuden ja takaa hyvinvointivaltion perustan. Työn tehtävä on luoda hyvinvointia
295 yksilöille ja yhteisöille, eikä työntöön itseisarvona pidä ajaa sen edelle.
296

297 **Tavoite 1: Edistetään kaikkien työllisyyttä moninaisin keinoin**

298 **Toimenpiteet:**

- 299
- 300
- 301
- 302
- 303
- 304
- 305
- 306
- 307
- 308
- 309
- 310
- 311
- 312
- 313
- 314
- 315
- 316
- 317
- 318
- 319
- 320
- 321
- 322
- 323
- 324
- Joustavoitetaan työelämää tarjoamalla enemmän mahdollisuuksia esimerkiksi osa-aikatyöhön, kuuden tunnin työpäiviin, neljän päivän työviikkoihin ja etätyöhön työntekijöiden elämäntilanteiden mukaan, mikä tukee esimerkiksi osatyökykyisten, lapsiperheiden vanhempien, opiskelijoiden ja omaishoitajien työllistymistä.
  - Vastataan globaaleihin työmarkkinoihin työlupien saamisen helpottamisella myös EU:n jäsenmaiden tai Schengen-alueen ulkopuolelta tuleville. Työvoiman tarveharkinnasta tulee luopua ja työlupia tulee myöntää myös muille kuin korkeimman työvoimapulan aloille potentiaalisen osaamisen saannin takaamiseksi. Turvapaikanhakijoille on myönnettävä työlupia helpommin jo oleskelulupaprosessien aikana.
  - Helpotetaan itsensä työllistämistä perustulon kautta muun muassa yritysten perustamisen, freelancerina toimimisen ja kevytyrittäjyyden näkökulmista.
  - Hyödynnetään sosiaalisen luototuksen tarjoamia mahdollisuuksia työllistymisen tukemisessa.
  - Tuetaan erityisesti vaikeasti työllistyvien ihmisryhmien, kuten vammaisten, pitkäaikaistyöttömien, ikääntyvien, etnisten vähemmistöjen ja maahanmuuttajien, työllistymistä.
  - Kehitysvammaisten nuorten ja aikuisten työllistymisen edistämiseksi tuetaan työnantajia koulutuksella, lisätään työhönvalmentajien määrää, tuetaan osa-aikatyömahdollisuuksia, kehitetään avotyötoimintaa myös palkkatyöhön tähtääväksi sekä edistetään tuettua oppisopimuskoulutusta.
  - Tarjotaan joustavia ja kattavia jatko- ja uudelleen kouluttautumismahdollisuuksia työn murrokseen vastaamiseksi.
  - Tuetaan ihmisten mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti työpajatoimintaan, kuntoutukseen ja uraohjaukseen.

325 **Tavoite 2: Uudistetaan sosiaaliturvaa kohti perustuloa**

326 **Toimenpiteet:**

- 327
- 328
- 329
- 330
- 331
- 332
- 333
- 334
- 335
- 336
- 337
- 338
- 339
- 340
- 341
- 342
- 343
- 344
- Suoritetaan laajempi perustulokokeilu, jossa saadaan kattava kuva hyvinvoinnin lisääntymisen ja työllistymisen välisestä suhteesta ja eri elämäntilanteissa olevien ihmisten elämäntilanteiden muutoksista.
  - Otetaan täysimittainen perustulomalli käyttöön Vihreiden nuorten perustulomallin askeleiden mukaisesti.
  - Vähennetään byrokratiaa ja saatetaan sosiaaliturvamalli ajan tasalle niputtamalla vähimmäisetuudet yhdeksi perusturvaksi.
  - Otetaan käyttöön uusi ansiosidonnainen työttömyysturva, jonka kesto on 250 päivää ja sille asetetaan katto, jotta korkeimmat ansiosidonnaiset työttömyysetuudet eivät nouse kohtuuttoman korkeiksi. Tätä mallia tuettaisiin tarjoamalla laadukkaita ja kattavia työllistymispalveluita.
  - Täydennetään perustuloa asumislisällä, joka on syyperusteinen ja yksilökohtainen, eli riippumaton mahdollisten ruokakunnan muiden jäsenten, kuten esimerkiksi kämppäkavereiden tuloista.
  - Muutetaan toimeentulotuki perustulon myötä aidosti viimesijaiseksi tarveharkintaiseksi tueksi.
  - Korostetaan palveluiden roolia ja tärkeyttä perustulon ohella, jotta yksilön kokonaisvaltainen hyvinvointi on mahdollisimman laaja-alaisesti turvattu.

345

346 **Tavoite 3: Turvataan eläkkeet ja tehdään reilua**
347 **sukupolvipolitiikkaa**

348 **Toimenpiteet:**

- 349 • Pidentetään työuria työhyvinvointia parantamalla.
- 350 • Panostetaan keski-ikäisten työllisyysasteen nostamiseen kokonaistyöllisyyden
- 351 turvaamiseksi. Tehdään tämä muun muassa työelämän joustoja räätälöimällä ja
- 352 anonyymia rekrytointia edistämällä ikäsyrrjinnän estämiseksi.
- 353 • Nostetaan nuorten miesten työllisyysastetta syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja
- 354 työllisyysasteen parantamiseksi.
- 355 • Parannetaan pitkäaikaistyöttömien välityömarkkinoita.
- 356 • Tuetaan työperäistä maahanmuuttoa.
- 357 • Toteutetaan perhevapaaudistus, joka esimerkiksi yhdistettynä osa-aikatyön
- 358 helpottamiseen tukee lapsiperheiden ja etenkin naisten työllistymistä.
- 359 • Työeläkkeet tulee sitoa muiden sosiaalietuuksien tavoin
- 360 kansaneläkeindeksiin, joka seuraa yleistä hintakehitystä.
- 361 • Kansaneläkkeen ja takuueläkkeen tason tulee turvata riittävä elintaso muiden
- 362 tukimuotojen, kuten perustulon kanssa.
- 363 • Eläkejärjestelmä tulee uudistaa, jotta kasvaviin työeläkemenoihin pystytään
- 364 vastaamaan kestävästi. Uudistuksessa on taattava ensisijaisesti sukupolvien välinen
- 365 oikeudenmukaisuus.
- 366

367 **Tavoite 4: Torjutaan köyhyyttä aktiivisesti ja poikkialaisesti**

368 **Toimenpiteet:**

- 369 • Uudistetaan sosiaaliturva ajankohtaiselle ja kestäväälle tasolle. Otetaan käyttöön
- 370 perustulo. (ks. tavoite 2).
- 371 • Saatetaan sosiaali- ja terveystalouden (sote) uudistus loppuun. Keskitytään
- 372 uudistuksessa erityisesti hoidon saavutettavuuteen, laadukkuuteen ja
- 373 yhdenvertaisuuteen sekä terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen.
- 374 • Toteutetaan kokonaisvaltainen terapiatakuu mielenterveyspalvelujen parantamiseksi,
- 375 edistetään erityisesti matalan kynnyksen pääsyä psykoterapiaan.
- 376 • Tehostetaan mielenterveys- ja päihdepalveluja sekä niiden yhteistyötä.
- 377 • Tuetaan asunnottomuutta poistavia käytäntöjä esimerkiksi Asunto ensin -mallin
- 378 mukaisesti.
- 379 • Tuetaan ylivelkaantuneita ihmisiä proaktiivisella talous- ja velkaneuvonnalla sekä
- 380 kielletään pikavippien markkinointi. Lyhennetään maksuhäiriömerkintöjen pituutta.
- 381 • Poistetaan rahapeliautomaatit kaupoista ja siirretään ne kokonaan valvottuihin
- 382 pelisaleihin.
- 383 • Helpotetaan erityisesti nuorten alle 30-vuotiaiden maksutaakkaa opinto- ja
- 384 asuntolainojen osalta joustavoittamalla maksuvapaita ajanjaksoja lainojen sekä
- 385 luottojen kriteerien osalta.

- 386 • Puretaan aktiivisesti köyhyyttä ylläpitäviä ja eriarvoistavia rakenteita neuvoloista ja
387 päiväkodeista alkaen. Tarjotaan ammattilaisille työkaluja tunnistaa köyhyyden
388 riskitekijöitä ja mekanismeja.
- 389 • Nostetaan varhaiskasvatuksen käyttöastetta vähintään muiden pohjoismaiden tasolle
390 erityisesti heikoimmassa asemassa olevien lasten ja perheiden hyvinvoinnin
391 tukemiseksi.
- 392 • Toteutetaan perhevapaaudistus perheiden tasa-arvon parantamiseksi ja erityisesti
393 naisten työllistymisen tueksi.
- 394 • Tuetaan taloudellisesti vähävaraisten perheiden lasten osallistumista harrastuksiin.
395 • Kiinnitetään erityistä huomiota erityisesti syrjäytymisvaarassa olevien lasten
396 koulunkäynnin tukemiseen.
- 397 • Hyödynnetään positiivisen erityiskohtelun mukaista erillisrahoitusta kouluille
398 erityistarpeiden, kuten sosioekonomisten ja alueellisten syiden perusteella.
- 399 • Pidennetään oppivelvollisuus toiselle asteelle nuorten syrjäytymisen ja köyhyyden
400 ehkäisemiseksi.
- 401 • Kehitetään kansalaisyhteiskunnan toimivuutta ja laajaa yhteistyötä julkisten
402 palveluiden kanssa ihmisten osallisuuden ja hyvinvoinnin tukemiseksi.
403

404 **Suomi, jossa koti kuuluu kaikille**

405
406 Asunto on ihmisen hyvinvoinnin kulmakiviä ja sen kuuluu olla osana perusoikeuksia. Ilman
407 vakaata asumismuotoa on hyvin vaikeaa elää ja toimia yhteiskunnassa, kuten esimerkiksi
408 löytää töitä. Suuressa mittakaavassa pitkäaikaisasunnottomuus on laskenut Suomessa
409 viimeisen 10 vuoden aikana, vaikkakin lisääntynyt alle 25-vuotiaiden keskuudessa.
410 Kohtuuhintaisten asuntojen rakentaminen on ollut avainasemassa asunnottomuuden
411 kitkemisessä ja niiden tuotantoa tulee määrätietoisesti jatkaa. Asunnottomuus keskittyy
412 erityisesti pääkaupunkiseudulle. Asumisen tukitoimien tulee kohdistua erityisesti
413 kasvukeskuksiin.
414

415 **Tavoite 1: Poistetaan asunnottomuus vuoteen 2026 mennessä**

416 **Toimenpiteet:**

- 417 • Rakennetaan vuosittain noin 25 000-30 000 uutta asuntoa erityisesti kasvukeskuksiin.
418 • Noudatetaan Asunto ensin -mallia, eli sitoutetaan muun muassa kuntia MAL-
419 aiesopimuksilla asunnottomuuden vähentämiseen.
- 420 • Tehostetaan asuntotarjontaa luottotiedottomille valtion ja kuntien omistamissa
421 asunnoissa.
- 422 • Tarjotaan asunnottomille monipuolisia, yhteiskuntaan sopeutumista edesauttavia
423 asumisratkaisuja sekä tukipalveluja.
- 424 • Lisätään asumisneuvontaa ja muuta asumiseen kohdistuvaa matalan kynnyksen
425 sosiaalityötä sekä -ohjausta.
- 426 • Huolehditaan, etteivät kaikille kuuluvat palvelut ole asunnottomien ihmisten
427 saavuttamattomissa, eli turvataan muun muassa poste restante -palvelun
428 maksuttomuus.

429

430 **Tavoite 2: Asumisen hinnat kuriin**

431 **Toimenpiteet:**

- 432 • Kaavoitetaan ja rakennetaan riittävästi vuokra-asuntoja.
- 433 • Kaavoitetaan ja rakennetaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten läheisyyteen
- 434 riittävästi opiskelija-asuntoja.
- 435 • Suositaan tiivistä uudis- sekä täydennysrakentamista.
- 436 • Luovutaan autopaikkojen rakentamisvelvoitteesta, erityisesti kasvukeskuksissa.
- 437 • Joustavoitetaan kaavoitusta tukemaan reaktiivista rakentamista asumistarpeiden
- 438 mukaan.
- 439 • Huolehditaan rakentamisen laadusta, jotta tulevaisuudessa säästytään
- 440 sisäilmaongelmilta, -remonteilta ja terveystalouksilta.
- 441 • Helpotetaan tilojen käyttötarkoituksen muuttamista, jotta tyhjiillään olevat tilat
- 442 saadaan uusiokäyttöön.
- 443 • Korvataan nykyinen asumistukijärjestelmä Vihreiden nuorten perustulomallilla
- 444 ja sen asumislisällä.
- 445

446 **Tavoite 3: Huomioidaan asumisen monet muodot**

447 **Toimenpiteet:**

- 448 • Uudet asunnot tulee ensisijaisesti rakentaa esteettömiksi.
- 449 • Huolehditaan, että erilaisia asumismuotoja on riittävästi tarjolla kaavoittamalla ja
- 450 rakentamalla monipuolisesti.
- 451 • Suunnitellaan ja rakennetaan perheasunnot myös yhteisöasumiseen soveltuviksi.
- 452 • Poistetaan omistusasumisen tukia ja taataan vuokra-asumiselle yhdenvertaiset
- 453 olosuhteet. Otetaan käyttöön asuntotulovero.
- 454 • Nähdään jokainen ihminen yksilönä poistamalla asumistuen ruokakuntoisuus.
- 455

456

457

458 **Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kärkimaa**

459

460 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen tukee kaikkien yhteiskunnallista osallisuutta, edistää
461 ihmisten toimintaedellytyksiä arjessa ja karsii yhteiskunnallisia kuluja pitkällä tähtäimellä.
462 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä korostuu ennaltaehkäisevä työ, esimerkiksi
463 liikunnan, terveellisten ruokailuvalintojen ja lähiluonnon saavutettavuuden tukeminen.
464 Tehdään tutkittuun tietoon perustuvaa ennaltaehkäisevää hyvinvoinnin edistämistä jokaisella
465 yhteiskunnan alalla varhaiskasvatuksesta ikäihmisten palveluihin muun muassa verotukseen

466 ja kaavoitukseen vaikuttamalla. Terveysteen ja hyvinvointiin ennakoivasti investoiminen on
467 sekä kansanterveydellisesti että -taloudellisesti kannattavaa.
468

469 **Tavoite 1: Liikunta osana ihmisten arkea**

470 **Toimenpiteet:**

- 471 • Edistetään matalan kynnyksen lähiliikuntapaikkojen rakentamista kaikkien käyttöön
472 ja saataville, kuten esimerkiksi ulkokuntosaleja leikkipuistojen yhteyteen,
473 ulkoilumaastoja ja urheilukenttiä. Turvataan monipuoliset liikuntaympäristöt
474 säästämällä kaupunkiympäristöjen rakentamattomia lähiluontoalueita
475 luonnontilaisina.
- 476 • Mahdollistetaan terveystliikunnan harrastaminen edullisesti muun muassa kuntien
477 omat kuntosalit, uimahallit ja liikuntaryhmät huomioiden. Terveystliikunnan
478 yhteiskunnallinen tukeminen on tärkeä subventointikohde. Otetaan mallia esimerkiksi
479 Helsingin NYT-liikunnasta.
- 480 • Tarjotaan proaktiivisesti liikuntaneuvontaa ja liikuntaluotsitoimintaa.
- 481 • Pyritään lisäämään ihmisten arkiaktiivisuutta kävelyä sekä pyöräilyä suosivalla
482 kaupunki- ja tilasuunnittelulla.
- 483 • Vähennetään istumista ja sen terveysthaittoja järjestelmällisesti tuomalla vaihtoehtoja
484 istumiselle, kuten sähköpöytiä työskentelyyn ja kouluissa jumppapalloja tuolien sijaan.
- 485 • Taataan jokaiselle lapselle ja nuorelle aito mahdollisuus mieluisaan harrastukseen
486 koulupäivän yhteydessä ja parannetaan ulkoilun ja arkiliikkumisen edellytyksiä.
- 487 • Tuetaan väestön liikkumista eri elämänvaiheisiin räätälöidyillä liikkumisohjelmilla.
488

489

490

491

492 **Tavoite 2: Terveellinen ja ekologinen ravinto tukemassa** 493 **terveyttä**

494 **Toimenpiteet:**

- 495 • Lisätään asteittain kasvis- ja vegaaniruokaa ja vähennetään liha- sekä maitotuotteiden
496 osuutta julkisissa ruokapalveluissa.
- 497 • Otetaan käyttöön lihavero ohjaamaan kulutusta kasvis- ja vegaaniruokaan.
- 498 • Säädetään maksullisissa ruokapalveluissa, kuten opiskelija- ja työpaikkaruokaloissa,
499 kasvisvaihtoehdolle halvempi hinta kuin liharuokalle.
- 500 • Selvitetään terveystperusteisen verotuksen mahdollisuutta ohjaamaan
501 kuluttajakäyttäytymistä esimerkiksi ottamalla käyttöön sokeri-, suola-, rasva- ja
502 lihaveroja.

- 503 • Otetaan jatkossa ateria- ja ravitsemussuosituksissa, kuten lautasmallissa vahvasti
504 huomioon ilmastonäkökulmat.
505

506 **Tavoite 3: Saavutettavat mielenterveyspalvelut tukemassa** 507 **hyvinvointia**

508 **Toimenpiteet:**

- 509 • Taataan kaikkien, erityisesti avohoidon mielenterveyspalveluiden helppo
510 saavutettavuus valtakunnallisesti ja lisätään matalan kynnyksen palveluita.
511 • Kiinnitetään erityishuomiota esimerkiksi opiskelijoiden ja riskiryhmien
512 mielenterveyden ja laajemman hyvinvoinnin kartoittamiseen sekä edistämiseen.
513 • Edistetään lyhytkestoisten psykososiaalisten hoitojen saatavuutta.
514 • Toteutetaan valtakunnallinen terapiatakuu, jolloin hoidon tarpeen arviointi tehdään
515 viimeistään kolmantena arkipäivänä potilaan yhteydenotosta.
516 • Perusterveydenhuollossa toteutettava mielenterveydellisen häiriön hoito on
517 järjestettävä kuukauden sisällä hoidon tarpeen arvioinnista.
518 • Tuetaan ihmistä terapiaan hakeutumisessa lähetteen kirjoittamisen jälkeen.
519 • Pyritään pääsemään eroon lääkekeskeisyydestä masennuksen hoidossa ja korostetaan
520 psykoterapian ja lääkkeiden yhteisvaikutusta mahdollisimman tehokkaan ja
521 vaikuttavan hoidon turvaajana.
522 • Myönnetään sairauspäiväraha myös uupumuksesta johtuvaan työkyvyttömyyteen.
523

524 **Tavoite 4: Taataan lasten ja nuorten terveys ja hyvinvointi**

525 **Toimenpiteet:**

- 526 • Kiinnitetään erityishuomiota lasten ja nuorten hyvinvoinnin eriarvoisuuden torjuntaan
527 muun muassa koulutustaustan, sukupuolen ja alueellisuuden näkökulmista.
528 • Tiivistetään esimerkiksi varhaiskasvatuksen, oppilashuollon, terveydenhuollon ja
529 lastensuojelun moniammatillista yhteistyötä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin
530 edistämiseksi. Toteutetaan samalla tietojärjestelmä uudistus, jonka myötä
531 viranomaisyhteistyö helpottuu tiedonkulun osalta.
532 • Lisätään erityisesti ennaltaehkäisevien palveluiden, kuten lapsiperheiden kotipalvelun
533 saatavuutta, kattavuutta ja vaikuttavuutta.
534 • Taataan valtakunnallisesti riittävä määrä oppilaiden ja opiskelijoiden tukipalveluita
535 esimerkiksi koulukuraattoreiden ja koulupsykologipalveluiden muodossa.
536 • Varmistetaan, että varhaiskasvatuksen ja kouluopetuksen käytävissä on lähiretkiin
537 soveltuvia luontokohteita ja kannustetaan henkilökuntaa järjestämään opetusta
538 ulkotiloissa.
539

540 **Tavoite 5: Turvataan vammaispalvelut**

541 **Toimenpiteet:**

- 542 • Vammaisten asumis- ja muut välttämättömät palvelut on rajattava hankintalain
543 mukaisen kilpailutuksen ulkopuolelle.
544 • Palvelusopimuksissa on otettava vahvasti huomioon laatukriteerit ja kohtuullinen
545 pituus.
546 • Palvelu- ja sosiaaliturvajärjestelmää on yksinkertaistettava. Tämä toteutuu
547 sosiaaliturvan osalta perustulon muodossa. Lisäturvaa erilaisiin elämäntilanteisiin ja
548 erityisryhmille tarjotaan perustuloa täydentävällä harkinnanvaraisella tuella.
549 • Vastavalmistuneille vammaisille ihmisille on luotava joustavammat tuki- ja
550 ohjauspalvelut työelämän alussa.
551 • Edistetään kuntien vammaispalveluiden hankinnoissa osatyökykyisten työllistämisen
552 kriteerin huomioimista.
553

554 **Tavoite 6: Arvokas ikääntyminen ja laadukkaat vanhuspalvelut**

555 **Toimenpiteet:**

- 556 • Edistetään ikäihmisten yhteiskunnallista osallisuutta ja toimijuutta muun muassa
557 vapaaehtoistoiminnan eri muodoissa. Murretaan yhteiskunnan vahva sairaus- ja
558 rajoitekeskeisyys sekä lääkinnällinen lähtökohta ikääntymiseen. Tehdään tämä muun
559 muassa vanhuspalvelulakia (laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä
560 iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvissa) päivittämällä.
561 • Tuetaan sukupolvien välisiä kohtaamisia esimerkiksi kaavoittamalla päiväkoteja sekä
562 ikäihmisten palvelutaloja ja -keskuksia lähekkäin.
563 • Tuetaan ikäihmisten hyvinvointia parantamalla lähiluonnon esteetöntä
564 saavutettavuutta.
565 • Taataan kunnallisille vanhusneuvostoille demokratiaan kuuluva päätäntävalta ja
566 vahvistetaan niiden vaikutusmahdollisuuksia esimerkiksi vanhusasiainvaltuutetun
567 kanssa.
568 • Sosiaali- ja terveysministeriön Hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen
569 parantamiseksi -laatusuosituksista on päivitettävä käsittämään ikäihmisten hyvinvointi
570 laajemmin, muun muassa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden osalta.
571 • Turvataan laitoshoidon saavutettavuus ja sen laatu sitä tarvitseville ikäihmisille
572 avopalveluiden ohella.
573 • Edistetään kaikenikäisten hoidettavien omaishoitajien yhteiskunnallista asemaa ja
574 tukipalveluja.
575 • Kehitetään omavalvontaa, lisätään yleistä sote-palveluiden laadunvarmistusta sekä
576 keskitettyä valvontaa, rajoitetaan yritysten voitontavoittelua hoivapalveluissa ja
577 luodaan valtakunnallinen hoivahälytysjärjestelmä, jonka kautta voi anonyymisti tehdä
578 ilmoituksia mahdollisista laiminlyönneistä ja rikkomuksista palveluiden piirissä.
579 • Varmistetaan esimerkiksi hoitohenkilöstön riittävyys työperäistä maahanmuuttoa
580 helpottamalla ja hoitajamitoitus lakiin kirjaamalla.
581

582 **Laadukkaat sosiaali- ja terveystalvut kaikille, ei** 583 **harvoille**

584

585 Sosiaali- ja terveystalveluita tulee järjestää luotettavasti, riittävästi, saavutettavasti ja
586 yhdenvertaisesti. Niiden toimintaa ja vaikuttavuutta ohjaamaan on asetettava erilaisia
587 laatuavoitteita ja resursoida riittävästi rahaa. Erityislähtökohdat, kuten palvelujen
588 turvaaminen harvaan asutuilla alueilla sekä kielellisen yhdenvertaisuuden toteutuminen, on
589 myös aina huomioitava. Suomen sosiaali- ja terveystalvelujärjestelmän täytyy perustua
590 tutkittuun tietoon, oikea-aikaisiin palveluihin ja universalismiin, mutta samalla myös
591 positiivisen erityiskohtelun tarjoamiin mahdollisuuksiin. Sosiaali- ja terveystalveluiden
592 kärkitavoitteina ovat kansalaisten hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen sekä
593 yhdenvertaisten talveluiden saavutettavuuden turvaaminen ja niiden laadun varmistaminen.
594

595 **Tavoite 1: Luotettavat sosiaali- ja terveystalvelut koko Suomeen**

596 **Toimenpiteet:**

- 597 • Kattavien ja yhdenvertaisten sosiaali- ja terveystalvelujen järjestäminen kuuluu viime
598 kädessä julkisen sektorin vastuulle, ja yksityiset sekä kolmannen sektorin
599 palveluntarjoajat voivat täydentää julkisia talveluja tarpeiden mukaan.
- 600 • Kolmannen sektorin tärkeää roolia sote-talveluissa ja yleisesti
601 kansalaisjärjestökentällä tulee kehittää. Turvataan järjestöjen rahoitus ja vaikuttavat
602 toimintamahdollisuudet.
- 603 • Sote-uudistuksen lähtökohdana tulee erityisesti olla ihmisten hyvinvointi- ja
604 terveyserojen kaventaminen, ja painopistettä siirretään läpileikkaavasti ja
605 voimakkaasti korjaavista toimenpiteistä ennaltaehkäisyyn.
- 606 • Sitoudutaan potilasjonojen lyhentämiseen. Tarvittaessa tarkastellaan hoitotakuun
607 kriteerejä ja lisätään henkilöstön määrää jonojen purkamiseksi.
- 608 • Luovutaan terveyskeskusmaksuista, jotta madalletaan ihmisten kynnystä hakeutua
609 talveluiden pariin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Tarkastellaan kaikkia sote-
610 asiakasmaksuja erikseen ja pohditaan niiden tasoa erityisesti talveluiden
611 saavutettavuudesta käsin.
- 612 • Eri ihmisryhmien ja yksittäisten ihmisten, joiden kyky vertailla ja valita talveluita
613 saattaa olla rajallinen, on saatava talveluita ilman, että heidän tarvitsee toimia
614 vertailevina kuluttajina.
- 615 • Turvataan sosiaali- ja terveystalveluiden rahoitus ja suunnitellaan rahankäytön
616 prioriteetteja tutkittuun tietoon sekä tarpeeseen perustuen.
- 617 • Edistetään sote-alan erillisrahoituksia positiivisen erityiskohtelun periaattein siten,
618 että kohdennetuilla varoilla edistetään terveyttä ja hyvinvointia.
- 619 • Tuetaan ja laajennetaan näyttöön perustuva sote-alan perustyössä. Hyvänä
620 käytäntönä toimii esimerkiksi Helsingin kaupungin sote-toimialan sosiaalinen
621 raportointi.
- 622 • Kielletään haitallisten ja ihmisoikeuksia loukkaavien uskomushoitosten harjoittaminen,
623 kuten esimerkiksi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kohdistuva eheytyshoito.
- 624 • Yhteensovitetaan julkista terveyskeskus- ja työterveyshuoltojärjestelmän toimintaa eli
625 puretaan eriytyneitä, epätasa-arvoistavia talvelutasoja.
- 626 • Viime kädessä sosiaali- ja terveystalveluissa on tärkeää niiden laatu, saavutettavuus ja
627 koettu onnistuminen asiakkaan näkökulmasta. Julkiset terveystalvelut pitäisi pystyä
628 tuottamaan niin käyttäjäystävällisesti, ettei välttämätöntä tarvetta julkisen talvelun
629 korvaamiselle yksityisellä synny.
- 630

631 **Tavoite 2: Huomioidaan alueelliset lähtökohdat palveluja**
632 **järjestettäessä**

633 **Toimenpiteet:**

- 634 • Sosiaali- ja terveyspalvelut täytyy kestävyyden takia tuottaa tarpeeksi isoissa
635 hallinnollisissa alueissa.
- 636 • Kunnan tai maakunnan rajoista ei ole syytä pitää ehdoin tahdoin kiinni. Tuetaan
637 kaikkia innovatiivisia, hallinnollisia, käytännöllisiä ja alueellisia tapoja toteuttaa sote-
638 palveluita. Tuetaan ja kehitetään laajempia sotepiirejä palveluiden saatavuus ja laatu
639 huomioon ottaen.
- 640 • Mikäli sote-palveluiden järjestämisvastuu siirtyy maakunnille, on maakunnille taattava
641 verotusoikeus huolehtien, että kokonaisveroaste ei nouse tarpeettomasti.
- 642 • Myös muuttotappion ja pitkien välimatkojen alueille täytyy järjestää asianmukaiset
643 sosiaali- ja terveyspalvelut. Harvaan asutuilla alueilla tuetaan esimerkiksi
644 terveysbusseja, yksilöllistä yhteydenpitoa sekä monipuolista teknologiaa sote-
645 palveluiden toteuttamiseksi.
- 646 • Ensihoito on järjestettävä niin, että se voidaan taata kattavasti ja turvallisesti kaikille
647 Suomen alueille. On syytä selvittää, onko ambulanssin tuloaikoja mahdollista lyhentää
648 maaseudulla. Tietyillä alueilla hyödyksi voivat olla myös pelastushelikopterit.
649

650 **Tavoite 3: Varmistetaan sote-asioinnin käyttäjäystävällisyys**

651 **Toimenpiteet:**

- 652 • Turvataan sosiaali- ja terveyspalvelujen kielellinen saavutettavuus.
- 653 • Tuetaan laajasti sote-palveluiden kehittämistä palvelumuotoilun keinoin.
- 654 • Asiakkaalla täytyy aina olla mahdollisuus käyttää halutessaan esimerkiksi tulkkia, ja
655 harvaan asutuilla alueilla se onnistuu tarvittaessa sopimalla ja järjestämällä asia
656 etukäteen asiakkaan kanssa henkilökohtaisesti.
- 657 • Digitalisaatio tuo helpotusta, käyttäjäystävällisyyttä ja sujuvuutta sosiaali- ja
658 terveysalan ammattilaisten työhön sekä toimipisteille. Digitalisaation käyttöönoton
659 tulee olla sekä strategisesti että hankintojen osalta kestävää.
- 660 • Yhteensovitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojärjestelmiä niin, että
661 asiakas- ja terveystiedot ovat helposti jokaisen palveluntarjoajan saatavilla yhdestä
662 järjestelmästä siten, että hoidon toteuttaminen on sujuvaa kaikissa tilanteissa koko
663 maassa.
- 664 • Kehitetään Omakantaa ja sähköistä reseptinantoa. Sähköiset järjestelmät helpottavat
665 terveys- ja potilastietojen siirtämistä ja hallinnointia.
666

667 **Tavoite 4: Varmistetaan inhimillisyys ja eettisyys sote-**
668 **palveluissa?**

669 **Toimenpiteet:**

- 670 • Taataan inhimillinen hoiva sekä asiakasystävälliset ja -lähtöiset sosiaali- ja
671 terveystalvet. Sosiaali- ja terveystalvelujen tuloksellisuutta ja toimivuutta on syytä
672 arvioida ja mitata, mutta monia talveluja ei ole tarkoituksenmukaista optimoida niin,
673 että niiden tavoitteena olisi tuottaa mahdollisimman paljon voittoa.
674 • Edistetään sote-alan henkilöstöpoolien käyttöä. Usein sosiaali- ja terveystalveluissa
675 tarvitaan varautumista erilaisiin inhimillisiin tilanteisiin ja poikkeusoloihin, minkä
676 takia niihin on syytä varata joustavia henkilöstöresursseja.
677 • Huolehditaan sosiaali- ja terveystalvelujen riittävästä valvonnasta. Varmistetaan
678 tarpeenmukaiset resurssit sille, että valvontatoimenpiteitä voidaan tehdä.
679 Lakisääteisten reunaehtojen rikkomisesta on säädettävä rangaistus niitä laiminlyöville
680 palveluntarjoajille.
681 • Talveluja kilpailuttaessa on syytä kiinnittää huomiota muuhunkin kuin hintaan.
682 Vahvistetaan erityisesti eettisyyden ja muiden laadullisten tekijöiden painoarvoa
683 palveluntarjoajaa valittaessa.
684

685 **Yhdenvertainen ja tasa-arvoinen Suomi hyvinvoinnin** 686 **perustana**

687 Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa kaikille taataan tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset
688 mahdollisuudet. Jokaisella ihmisellä on oikeus olla yhteiskunnan tasavertainen jäsen, omana
689 itsenään. Tasa-arvoisuus ei tarkoita "kaikille samaa", ja "mahdollisuuksien tasa-arvon"
690 myyttiä tulee näiltä osin purkaa. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo eivät ole koskaan valmiita vaan
691 niiden edistäminen vaatii aktiivisia toimia, sekä usein positiivista erityiskohtelua.
692 Eriarvoisuus lisää muun muassa yhteiskunnallista ulkopuolisuutta, sairauksia ja rikollisuutta
693 sekä heikentää sosiaalista luottamusta, elinajanodotetta, lasten oppimista ja sosiaalista
694 liikkuvuutta. Tulo- ja hyvinvointierot ovat lisääntyneet 1990-luvulta asti. Tasa-arvoa ja
695 yhdenvertaisuutta estäviä rakenteita on purettava aktiivisesti. Suomen tulee olla perus- ja
696 ihmisoikeuksien kärkimaa, joka tekee systemaattisia tasa-arvo- ja
697 yhdenvertaisuusvaikutusarviointeja poliittisista päätöksistään. Suomi on yhteiskunta, jossa
698 kaikkien ihmisten mukanaolo on pääprioriteetti.
700

701 **Tavoite 1: Edistetään taloudellista tasa-arvoa**

702 **Toimenpiteet:**

- 703 • Talouskasvu ei ole itseisarvo vaan ihmisten hyvinvoinnin tuki, eikä kasvu saa lisätä
704 eriarvoisuutta ja siten heikentää ihmisten välistä hyvinvointia.
705 • Vähennetään yhteiskunnallista eriarvoisuutta ja jaetaan talouskasvun hyötyjä
706 tasaisemmin.
707 • Vahvistetaan ihmisten taloudellisen yhdenvertaisuuden kokemusta esimerkiksi
708 perustulon avulla.
709 • Kiristetään pääomatuloverotuksen progressiota.
710 • Laajennetaan haittaverotusta esimerkiksi toteuttamalla ekologinen verouudistus ja
711 kevennetään samalla pieni- ja keskituloisten ansiotuloverotusta.

- 712 • Puretaan osaamisen päivittämisen maksullisuutta. Lisätään täydennyskoulutuksen
713 mahdollisuuksia ja tuetaan jatkuvaa oppimista.
714 • Varmistetaan myös alustatalouden työntekijöiden oikeudet.
715 • Varmistetaan heikoimmassa asemassa olevien ihmisryhmien sosiaaliturvan riittävyys
716 esimerkiksi kansan- ja takuueläkkeiden sekä opintotuen
717 kuluttajahintaindeksikorotuksilla.
718

719 **Tavoite 2: Tasa-arvo ja yhteenkuuluvuuden tunne ihmisryhmien** 720 **välillä.**

721 **Toimenpiteet:**

- 722 • Taataan lasten oikeuksien, hyvinvoinnin ja osallisuuden toteutuminen perheen
723 sosioekonomisesta tilanteesta riippumatta.
724 • Puututaan alueelliseen ja peruskoulujen eriytymiseen segregaatiota torjuvalla
725 kaavoituksella, turvaamalla riittävät oppilashuollon resurssit ja positiivisella
726 erityiskohtelulla, kuten esimerkiksi erillisrahoituksella.
727 • Parannetaan ihmisten välistä luottamusta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta lisäämällä
728 kohtaamisia kaupungilla, netissä ja kouluissa eritaustaisten ihmisryhmien välillä.
729 Tähän vaikutetaan erityisesti kaavoituksella, turvallisemman tilan periaatteiden
730 mukaisia julkisia tiloja kehittämällä ja kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia
731 edistämällä.
732 • Luodaan yksi universaali maksukatto lääkkeille sekä terveydenhoito- ja
733 sairaalamaksuille niin, ettei sairastuminen aja ketään köyhyyteen.
734 • Turvataan matalan kynnyksen ja vaikuttavat sote-palvelut kaikille varallisuudesta
735 riippumatta.
736

737 **Tavoite 3: Sukupuolien välisen tasa-arvon parantaminen**

738 **Toimenpiteet:**

- 739 • Toteutetaan perhevapaaudistus 6+6+6-mallin mukaan.
740 • Luodaan tasa-arvoinen, syrjinnästä vapaa ja rankaisematon asepalvelus.
741 • Puututaan palkkaepätasa-arvoon Islannin mallin mukaisesti sakottamalla työnantajia,
742 jotka ylläpitävät perusteettomia palkkaeroja.
743 • Kartoitetaan ja kitketään niin sanottuja selittämättömiä palkkaeroja sukupuolien
744 välillä
745 • Vaikutetaan sukupuolittuneeseen alasegregaatioon muun muassa yhteiskunnallisia
746 normeja haastamalla ja niitä purkamalla.
747 • Puututaan epätasa-arvoon miesten ja naisten välisessä elinajanodotteessa ja erityisesti
748 poikien ja miesten syrjäytymisessä.
749 • Kiinnitetään erityistä huomiota Istanbulin sopimuksen eli naisiin ja perheisiin
750 kohdistuvan väkivallan ehkäisysovimuksen toteutukseen ja valvontaan esimerkiksi
751 matalan kynnyksen palveluita tarjoamalla. Muun muassa turvakotien määrää lisätään
752 merkittävästi.
753 • Edistetään sukupuolen moninaisuuden tunnustamista läpileikkaavasti yhteiskunnassa.

- 754 • Parannetaan erityisesti intersukupuolisten ihmisten yhteiskunnallista asemaa
755 kieltämällä ei-lääketieteellinen sukuelinkirurgia ja tarpeettomat sukupuolta
756 muokkaavat hormonihoitot.
- 757 • Parannetaan monimuotoisten perheiden asemaa esimerkiksi adoptiolainsäädännön ja
758 sijaissyntyneiden osalta, yhdistetään isyys- ja äitiyslaki vanhemmuuslaiksi.
- 759 • Kielletään poikien ei-lääketieteelliset ympärileikkaukset.
- 760 • Toteutetaan laaja-alaista sukupuolivaikutusten arviointia lainsäädäntöä tehtäessä ja
761 päivitettäessä.
- 762 • Selvitetään tarvetta toimenpideohjelmalle koskien miesten kohtaamia tasa-
763 arvohaasteita.
- 764 • Asetetaan valtion- ja pörssiyhtiöiden hallituksiin sukupuolikiintiöt.
- 765 • Tarjotaan maksuttomia kuukautisvälineitä terveyskeskuksissa sekä
766 kouluterveydenhuollossa nuorille sekä kaikille itsensä vähävaraiseksi kokeville.
- 767 • Ensisijaisena toimenä tulkitaan kuukautissuojat terveystuotteiksi ja sovelletaan niihin
768 apteekissa myytävien terveystuotteiden alv-kantaa.
- 769

770 **Tavoite 4: Vahvaa sateenkaaripolitiikkaa ja translaki, joka ei** 771 **loukkaa ihmisoikeuksia**

772 **Toimenpiteet:**

- 773 • Toteutetaan kokonaisvaltainen translain uudistus.
- 774 • Sukupuolimerkinnän korjaaminen omalla ilmoituksella on oltava mahdollista kaikille
775 yli 15-vuotiaille. Alle 15-vuotiaiden tulee voida vahvistaa oma juridinen sukupuolensa
776 huoltajan/huoltajien luvalla.
- 777 • Otetaan käyttöön kolmas vaihtoehto juridiseksi sukupuoleksi.
- 778 • Toteutetaan kansallinen sateenkaaripoliittinen ohjelma, jolla edistetään
779 systemaattisesti sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien ihmisten palveluita
780 ja oikeuksia yhteiskunnassa.
- 781

782 **Tavoite 5: Rasismi ja vihapuhe rikoslakiin**

783 **Toimenpiteet:**

- 784 • Määritellään rasismia edistävään tai siihen yllyttävään toimintaan osallistuminen
785 rangaistavaksi teoksi.
- 786 • Kielletään järjestäytynyt rasistinen toiminta.
- 787 • Selvitetään lainsäädännön mahdollisuudet puuttua yhteiskunnalliseen vihapuheeseen.
- 788 • Kehitetään ja otetaan käyttöön antirasistisia toimintatapoja esimerkiksi palveluiden
789 yhdenvertaistamiseksi.
- 790

791

792 **Tavoite 6: Puretaan vähemmistöjä syrjivät rakenteet**

793 **Toimenpiteet:**

- 794 • Otetaan huomioon vaikutukset eri väestöryhmiin kaikessa päätöksenteossa
- 795 poikkialaisia vaikutusarviointeja tekemällä.
- 796 • Taataan palveluiden saavutettavuus koko maassa. Palveluista tiedottamisen on oltava
- 797 ymmärrettävää ja saavutettavaa. Lisätään erityisesti viranomaisviestintää muilla
- 798 kielillä kuin suomeksi ja ruotsiksi.
- 799 • Kiinnitetään erityistä huomiota esimerkiksi romani-, karjalan- ja viittomakielisten
- 800 perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen ja yhteiskunnalliseen osallisuuteen.
- 801 • Ratifioidaan ILO 169 -sopimus viipymättä.
- 802 • Mahdollistetaan useamman kuin vain yhden virallisen äidinkielen rekisteröinti.
- 803 • Varmistetaan liikkumisen ja palvelujen esteettömyys. Fyysisen esteettömyyden lisäksi
- 804 kiinnitetään vahvasti huomiota sosiaaliseen, psyykkiseen ja digitaaliseen
- 805 esteettömyyteen julkisia tiloja ja palveluita suunniteltaessa.
- 806 • Käytetään positiivisen erityiskohtelun tarjoamia mahdollisuuksia laaja- sekä
- 807 poikkialaisesti silloin, kun jonkin eriarvoisessa asemassa olevan ihmisryhmän
- 808 tilannetta voidaan sen kautta parantaa.
- 809 • Laajennetaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvovaltuutettujen toimistojen resursseja ja
- 810 toimivaltaa, jotta proaktiivinen työ yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon eteen vahvistuu.
- 811 • Tehdään tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelusta ja sen toimeenpanosta
- 812 velvoittavaa kaikille viranomaisille ja työyhteisöille henkilöstömäärästä riippumatta.
- 813